CONCLUZIILE AVOCATULUI GENERAL
JAN MAZÁK
prezentate la 6 martie 2012 [1]

Cauza C-551/10 P

Éditions Odile Jacob SAS
împotriva

Comisiei Europene

„Recurs — Concurență — Concentrări — Editare în limba franceză — Regulamentul (CEE) nr. 4064/89 al Consiliului — Încălcarea articolului 3 — Abuz de putere — Lipsa motivării — Principiile certitudinii juridice, încrederii legitime și egalității — Aprecierea unei poziții dominante — Caracterul adecvat al angajamentelor”

I – Introducere

1. Prin recursul formulat, Éditions Odile Jacob SAS (denumită în continuare „recurenta”) urmărește anularea Hotărârii Tribunalului din 13 septembrie 2010 în cauza T-279/04, Éditions Jacob/Comisia (denumită în continuare „hotărârea atacată”), prin care Tribunalul a respins acțiunea sa având ca obiect anularea Deciziei Comisiei din 7 ianuarie 2004 prin care o operațiune de concentrare a fost declarată compatibilă cu piața comună și cu funcționarea Acordului privind SEE (cazul COMP/M.2978 – Lagardère/Natexis/VUP) [2] (denumită în continuare „decizia atacată”).

II – Situația de fapt aflată la originea litigiului

2. Situația de fapt din prezenta cauză a fost expusă cu minuțiozitate la punctele 1-59 din hotărârea atacată. Prin urmare, ne vom referi numai la anumite fapte relevante pentru a explica succint originea acestui recurs. La 25 septembrie 2002, Vivendi Universal SA (denumită în continuare „VU”) a decis cesionarea activelor aferente activității editoriale (denumite în continuare „active-țintă”) deținute în Europa de filiala sa Vivendi Universal Publishing SA (denumită în continuare „VUP”). Lagardère SCA (denumită în continuare „Lagardère”) și-a anunțat interesul de a achiziționa activele în cauză. Cu toate acestea, dată fiind necesitatea ca autoritățile competente din domeniul concurenței să autorizeze în prealabil cesiunea, a devenit evident că dorința VU ca cesionarea și plata să se efectueze rapid nu se putea realiza. Lagardère a solicitat, așadar, Natexis Banques Populaires SA (denumită în continuare „NBP”) să i se substituie și, printr-o filială înființată în acest scop, să achiziționeze activele-țintă de la VUP, să dețină în mod provizoriu aceste active și să le cesioneze către Lagardère odată ce aceasta a obținut autorizația pentru o astfel de achiziționare.

1 — Limba originală: engleza.

2 — JO L 125, p. 54, notificată cu numărul C(2003) 5277.

3. La 3 decembrie 2002, Investima 10 SAS (denumită în continuare „Investima 10”), deținută în proporție de 100 % de Ecrinvest 4 SA (denumită în continuare „Ecrinvest 4”), deținută, la rândul său, în proporție de 100 % de Segex Sarl (denumită în continuare „Segex”), care este controlată în proporție de 100 % de NBP, a semnat în favoarea VUP o promisiune de achiziționare a activelor-țintă. În aceeași zi, Segex și Ecrinvest 4 au încheiat cu Lagardère un contract de cesiune (denumit în continuare „contractul de cesiune”), care permitea ca Lagardère, prin intermediul Ecrinvest 4, să achiziționeze în întregime capitalul Investima 10. În contractul de cesiune se prevedea că data transferării către Lagardère a acțiunilor Ecrinvest 4 trebuia să fie ulterioară obținerii de către Lagardère, din partea autorităților competente în domeniul concurenței, a autorizației pentru achiziționarea Ecrinvest 4. La 3 decembrie 2002, în conformitate cu contractul de cesiune, Lagardère a plătit Segex, printre altele, prețul acțiunilor. Lagardère s-a angajat să despăgubească Segex, Ecrinvest 4 și Investima 10 pentru orice prejudiciu care ar fi rezultat din punerea în aplicare a contractului de cesiune. La 10 decembrie 2002, Lagardère a prezentat Comisiei un proiect de notificare a achiziționării activelor-țintă. La 20 decembrie 2002, VUP a dat curs promisiunii de achiziționare semnate de Investima 10, iar aceasta a încheiat în aceeași zi cu VUP contractul de achiziționare a activelor-țintă.

4. La 14 aprilie 2003, conform articolului 4 alineatul (1) din Regulamentul (CEE) nr. 4064/89 al Consiliului din 21 decembrie 1989 privind controlul concentrărilor economice între întreprinderi[3], Lagardère a notificat Comisiei proiectul de achiziționare a activelor-țintă. La 5 iunie 2003 Comisia a considerat că operațiunea de concentrare notificată ridica îndoieli serioase în ceea ce privește compatibilitatea sa cu piața comună și a inițiat o investigație aprofundată cu privire la aceasta, în temeiul articolului 6 alineatul (1) litera (c) din Regulamentul nr. 4064/89.

5. La 14 octombrie 2003, Investima 10 a devenit Éditis SA (denumită în continuare „Éditis”).

6. La 7 ianuarie 2004, Comisia a adoptat decizia contestată prin care a autorizat concentrarea cu condiția respectării anumitor angajamente. Potrivit acestor angajamente, Lagardère avea obligația să cesioneze active reprezentând aproximativ 60 %-70 % din cifra sa de afaceri mondială și 70 %-80 % din cifra de afaceri realizată de VUP pe piețele de editare în limba franceză afectate de operațiunea de concentrare. Comisia a considerat că angajamentele asumate de Lagardère urmau să elimine aproape toate suprapunerile orizontale dintre activitățile părților implicate în operațiunea de concentrare de pe toate piețele relevante de limbă franceză în care tranzacția crea sau consolida o poziție dominantă. Comisia a considerat că, în cazul în care cesiunea se efectua către un singur cumpărător, angajamentele asumate urmau să elimine majoritatea efectelor verticale și de conglomerat analizate în decizia atacată, care decurgeau din mărimea globală a entității rezultate din concentrare în comerțul cu cărți în limba franceză și care contribuiau la crearea sau la consolidarea unor poziții dominante pe piețele relevante. În decizia atacată se concluzionează că, în lumina angajamentelor asumate de Lagardère, concentrarea nu va crea sau nu va consolida o poziție dominantă deținută pe piața comună de entitatea rezultată din concentrare. Astfel, Comisia a decis că, sub rezerva respectării de către Lagardère a angajamentelor asumate în temeiul articolului 2 alineatul (2) și al articolului 8 alineatul (2) din Regulamentul nr. 4064/89, obținerea de către Lagardère a controlului exclusiv, în sensul articolului 3 alineatul (1) litera (b) din acest regulament, asupra activelor aferente activității editoriale a VUP în Europa și în America Latină, cu excepția Braziliei, era compatibilă cu piața comună și cu Acordul privind Spațiul Economic European („Acordul privind SEE”).

7. La 28 mai 2004, Lagardère și Wendel Investissements SA (denumită în continuare „Wendel”) au încheiat un proiect de convenție potrivit căruia Wendel urma să dobândească activele pe care Lagardère trebuia să le cesioneze potrivit angajamentelor. Prin scrisoarea din 4 iunie 2004, Lagardère a solicitat Comisiei să aprobe achiziționarea activelor în discuție de către Wendel.

3 — JO L 395, p. 1.

8. Prin intermediul unei acțiuni introduse la 8 iulie 2004 la Tribunalul de Primă Instanță (în prezent Tribunalul) împotriva Comisiei și înregistrată cu numărul T-279/04, recurenta a solicitat anularea deciziei atacate. Prin hotărârea atacată, Tribunalul a respins în totalitate acțiunea în anularea deciziei atacate.

III – Recursul

9. Recurenta invocă patru motive în susținerea recursului.

A – *Primul motiv, întemeiat pe încălcarea articolului 3 din Regulamentul nr. 4064/89*

1. Procedura în fața Tribunalului

10. În cadrul primului motiv invocat în fața Tribunalului, recurenta a susținut că decizia atacată a calificat în mod eronat achiziționarea activelor-țintă de către NBP drept achiziționarea unor active în scopul revânzării, în sensul articolului 3 alineatul (5) litera (a) din Regulamentul nr. 4064/89 în loc să clasifice achiziționarea menționată drept o operațiune de concentrare prin care Lagardère a dobândit controlul exclusiv asupra activelor-țintă, utilizând NBP ca intermediar, sau prin care Lagardère și NBP au dobândit controlul comun asupra acestor active. În plus, recurenta a arătat în prima instanță că achiziționarea de către Investima 10 a activelor-țintă nu respecta niciuna dintre condițiile cumulative prevăzute la articolul 3 alineatul (5) litera (a) din Regulamentul nr. 4064/89 și că schema de transferuri referitor la activele-țintă permitea, prin urmare, Lagardère să exercite o influență decisivă asupra acestor active, începând cu luna decembrie 2002 și până la cesionarea lor către Wendel la 30 septembrie 2004.

11. Tribunalul a statuat că presupunând chiar că achiziționarea activelor-țintă de către Investima 10 nu îndeplinea toate condițiile prevăzute la articolul 3 alineatul (5) litera (a) din Regulamentul nr. 4064/89, aceasta nu însemna că achiziționarea respectivă trebuia să fie clasificată în mod obligatoriu, în temeiul articolului 3 alineatul (1) litera (b) din regulamentul menționat, drept achiziționarea controlului exclusiv asupra acestor active de către Lagardère sau a controlului comun, de către Lagardère și NBP [4]. Tribunalul a constatat de asemenea că schema de transferuri nu permitea Lagardère să exercite, singură sau împreună cu NBP, o influență decisivă asupra activelor-țintă începând cu luna decembrie 2002, în sensul articolului 3 alineatul (3) din Regulamentul nr. 4064/89 [5]. Totodată, Tribunalul a adăugat, cu titlu suplimentar, că chiar și în cazul în care schema de transferuri ar fi permis Lagardère, începând cu luna decembrie 2002, astfel cum a susținut recurenta, să exercite, singură sau împreună cu NBP controlul asupra activelor-țintă, în sensul articolului 3 alineatul (1) litera (b) din Regulamentul nr. 4064/89, și chiar în cazul în care, astfel, operațiunea în discuție ar fi fost pusă în aplicare anterior notificării, această împrejurare nu ar afecta legalitatea deciziei atacate [6].

2. Argumente

12. Primul motiv de recurs se împarte în două aspecte.

4 — A se vedea punctul 117 din hotărârea atacată.

5 — A se vedea punctele 144 și 153 din hotărârea atacată. Tribunalul nu a analizat dacă condițiile prevăzute la articolul 3 alineatul (5) litera (a) din acest regulament erau îndeplinite.

6 — A se vedea punctele 154-164 din hotărârea atacată.

13. În primul rând, în opinia recurentei, prin analizarea în mod izolat a schemei de transferuri, fără luarea în considerare a întregii scheme juridice care a condus la dobândirea de către Lagardère a controlului asupra activelor-țintă, Tribunalul nu a ținut seama de obiectivul controlului concentrărilor și de obiectivul legislației concurenței în general, care este, astfel cum s-a confirmat în Hotărârea Cementbouw Handel & Industrie/Comisia [7], de a identifica realitatea economică care stă la baza tranzacțiilor. În plus, prin faptul că nu a respectat obiectivul controlului operațiunilor de concentrare și propria jurisprudență privind operațiunile complexe, Tribunalul a creat o nouă excepție, care este mai largă decât cele prevăzute la articolul 3 alineatul (5) din Regulamentul nr. 4064/89. Prin faptul că a autorizat astfel de scheme de transferuri, indiferent de natura întreprinderii-vehicul însărcinate cu deținerea acțiunilor care urmau să fie cesionate și permițând, prin urmare, sustragerea de la control a unor tranzacții care în mod normal erau supuse obligației de notificare către Comisie, Tribunalul a subminat de asemenea efectul util al articolului 3 alineatul (5) litera (a) din regulamentul menționat, întrucât a eliminat cerința privind instituțiile de creditare sau financiare, precum și cerința privind caracterul temporar al tranzacției, prevăzute de această dispoziție.

14. În al doilea rând, recurenta consideră că Tribunalul a permis crearea printr-un contract a unei „scheme de depozitare” care eludează controlul concentrărilor. Tribunalul a săvârșit o eroare de drept prin aplicarea trunchiată a articolului 3 alineatul (3) din Regulamentul nr. 4064/89, întrucât și-a limitat analiza la elemente contractuale și astfel a omis în totalitate să aprecieze problema controlului *de facto*, în conformitate cu practica Comisiei însăși, care a fost confirmată prin Hotărârea Tribunalului Aer Lingus Group/Comisia [8]. În plus, potrivit recurentei, Tribunalul a respins în mod greșit, la punctul 134 din hotărârea atacată, argumentele invocate de recurentă privind posibilitatea exercitării unei influențe determinante legate de finanțare și de asumarea unor riscuri, afirmând că o astfel de finanțare era „inerentă schemei de transferuri”. De asemenea, la punctul 137 din hotărârea atacată, Tribunalul a respins în mod eronat susținerile recurentei privind datoria avută de Segex/Ecrinvest 4 față de Lagardère.

15. Comisia și Lagardère consideră că acest motiv de recurs este inoperant, întrucât obiectul deciziei atacate nu a fost examinarea existenței sau a inexistenței unui control *de facto* începând cu luna decembrie 2022, ci aprecierea compatibilității cu piața comună a operațiunii notificate la 14 aprilie 2003 în legătură cu dobândirea de către Lagardère a controlului asupra VUP. Prin urmare, clasificarea schemei de transferuri și consecințele acestei clasificări sunt independente de legalitatea deciziei contestate prin care a fost autorizată operațiunea, sub rezerva respectării unor angajamente, și nu afectează legalitatea acestei decizii. Lagardère susține că Comisia poate să interzică o concentrare numai în cazul în care aceasta creează sau consolidează o poziție dominantă care ridică obstacole semnificative în calea concurenței pe piața comună. Omisiunea de a notifica o concentrare sau punerea acesteia în aplicare fără autorizare poate fi sancționată numai prin aplicarea unei amenzi, în temeiul articolului 14 din Regulamentul nr. 4064/89.

16. Comisia consideră că recurenta susține în mod eronat, pe baza Hotărârii Cementbouw Handel & Industrie/Comisia [9], că Regulamentul nr. 4064/89 impune Comisiei să analizeze în mod unitar tranzacții interdependente care constituie o operațiune de concentrare. Întrucât Comisia a constatat că operațiunea de concentrare care a urmat impunerii unor angajamente nu a ridicat obstacole în calea concurenței, faptul că aprecierea unei operațiuni prin care a fost dobândit controlul nu s-a extins la etapa schemei de transferuri nu a afectat obiectivul general al controlului concentrărilor. În plus, constatarea Tribunalului referitoare la faptul că schema de transferuri privind activele VUP nu a conferit Lagardère posibilitatea de a exercita, începând cu luna decembrie 2002, singură sau împreună cu NBP, o influență decisivă asupra acestor active, nu poate fi pusă în discuție în etapa recursului, în lipsa unei denaturări a faptelor, care nu a fost invocată. În lumina Hotărârii Aer Lingus

7 — Hotărârea din 23 februarie 2006, Cementbouw Handel & Industrie/Comisia (T-282/02, Rec., p. II-319). A se vedea în special punctele 104-109.

8 — A se vedea Hotărârea din 6 iulie 2010, Aer Lingus Group/Comisia (T-411/07, Rep., p. II-3691, punctul 61).

9 — Citată la nota de subsol 7.

Group/Comisia [10], având în vedere că Comisia a autorizat, cu condiția respectării unor angajamente, dobândirea de către Lagardère a controlului exclusiv de durată asupra activelor-țintă ale VUP, o astfel de decizie de autorizare este în concordanță și cu o analiză care ar fi considerat achiziționarea VUP/Éditis de către NBP drept „primul pas” din această operațiune unică de concentrare care a condus la controlul de durată al Lagardère (prin vânzarea NBP către Lagardère, cu respectarea anumitor angajamente) numai la finalul acestei operațiuni. Comisia consideră că susținerea recurentei privitoare la calificarea schemei de transferuri și crearea unei noi excepții pentru achiziționarea temporară a activelor este inoperantă, întrucât nu este determinantă în ceea ce privește legalitatea deciziei atacate și, chiar dacă este considerată un prim pas al unei concentrări, aceasta nu constituie o concentrare în sine. Comisia consideră de asemenea că hotărârea atacată nu exclude posibilitatea controlului *de facto*. Cu toate acestea, în contextul respectiv, îi revenea recurentei sarcina de a demonstra săvârșirea unei erori de către Comisie. Nu este suficient să se susțină că Lagardère a exercitat controlul începând cu luna decembrie 2002. Aceasta, cu atât mai mult cu cât clauzele contractuale au fost prevăzute în scopul de a exclude controlul.

17. Lagardère susține că, în orice caz, acest motiv de recurs este în parte inadmisibil și în parte neîntemeiat și consideră că susținerea recurentei potrivit căreia schema de transferuri constituie numai prima etapă a concentrării care în cele din urmă a condus la controlul exercitat de Lagardère este un argument nou invocat în etapa recursului este în contradicție cu poziția expusă de recurentă în fața Tribunalului și, prin urmare, este inadmisibilă. Lagardère consideră că susținerea recurentei potrivit căreia Tribunalul nu a analizat posibilitatea controlului *de facto* exercitat de Lagardère asupra Éditis de la momentul schemei de transferuri este nefondată, după cum o demonstrează analiza efectuată de Tribunal cu privire la această problemă la punctul 119 și următoarele din hotărârea atacată.

3. Apreciere

18. În ceea ce privește susținerea potrivit căreia prezentul motiv de recurs este inoperant, apreciem că o concentrare care nu creează sau nu consolidează o poziție dominantă care ridică obstacole semnificative în calea concurenței pe piața comună trebuie să fie declarată de Comisie, în temeiul articolului 8 alineatul (2) din Regulamentul nr. 4064/89 [11], ca fiind compatibilă cu piața comună, chiar și în cazul în care a fost notificată cu întârziere, cu încălcarea termenului limită de o săptămână prevăzut la articolul 4 alineatul (1) din Regulamentul nr. 4064/89 și a fost pusă în aplicare cu încălcarea obligației de suspendare prevăzută la articolul 7 alineatul (1) din acest regulament. Cu toate acestea, omisiunea de a notifica Comisia cu privire la o concentrare având o dimensiune comunitară, în conformitate cu articolul 4 din Regulamentul nr. 4064/89 [12], sau punerea în aplicare a acestei concentrări fără autorizare poate fi sancționată prin aplicarea de către Comisie a unei amenzi, în conformitate cu articolul 14 alineatul (1) litera (a) și, respectiv, cu articolul 14 alineatul (2) litera (b) din Regulamentul nr. 4064/89 [13].

10 — Citată la nota de subsol 8, punctul 61.

11 — A se vedea de asemenea articolul 2 alineatul (2) din Regulamentul nr. 4064/89. În schimb, în temeiul articolului 8 alineatul (4) din Regulamentul nr. 4064/89, Comisia poate să dispună orice acțiune adecvată în vederea restabilirii concurenței în cazul în care a fost pusă în aplicare o concentrare care creează sau consolidează o poziție dominantă care ar ridica obstacole semnificative în calea concurenței. A se vedea de asemenea articolul 2 alineatul (3) din Regulamentul nr. 4064/89. O astfel de acțiune poate să includă dizolvarea unei concentrări puse în aplicare. A se vedea Hotărârea Aer Lingus Group/Comisia, citată la nota de subsol 8, punctele 58-61.

12 — Și, prin urmare, nu mai târziu de o săptămână de la încheierea acordului, sau de la publicarea ofertei de achiziție, sau de la achiziționarea unei participații de control.

13 — În temeiul articolului 7 alineatul (4) din Regulamentul nr. 4064/89, în anumite împrejurări, este posibil să se solicite o derogare din partea Comisiei în ceea ce privește obligația de suspendare a unei concentrări în conformitate cu articolul 7 alineatul (1) din acest regulament.

19. În opinia noastră, este important să subliniem că o astfel de abordare se bazează pe premisa că toate aspectele de fapt, juridice și economice, care ar putea afecta natura concentrării și, în consecință, aprecierea Comisiei cu privire la impactul acesteia asupra concurenței în cadrul pieței comune, în conformitate cu Regulamentul nr. 4064/89[14], au fost comunicate ulterior Comisiei și că operațiunea a fost apreciată în mod corespunzător pe baza tuturor informațiilor relevante. Considerăm că anumite erori sau omisiuni în notificarea privind natura tranzacțiilor ar putea, prin urmare, să aducă atingere evaluării corecte, în conformitate cu Regulamentul nr. 4064/89[15], a unei concentrări în sine.

20. În această privință și în contextul prezentei proceduri, considerăm că neluarea în considerare și aprecierea incorectă efectuată de Comisie, în decizia prin care a aprobat o concentrare, precum și de Tribunal, în hotărârea prin care a exercitat controlul asupra acestei decizii, a tuturor informațiilor și împrejurărilor relevante în legătură cu aplicarea articolului 3 din Regulamentul nr. 4064/89 ar putea să conducă la anularea acestei decizii sau a acestei hotărâri.

21. Cu toate acestea, considerăm că chiar și în cazul în care susținerile recurentei din cadrul prezentului motiv de recurs ar fi fondate, acestea nu pot conduce la anularea hotărârii atacate. Pretinsa eroare în calificarea schemei de tranferuri, care, după cum recunoaște însăși recurenta, face parte integrantă din operațiunea de concentrare notificată la 14 aprilie 2003[16], se referă în realitate numai la împrejurarea dacă Lagardère a dobândit controlul asupra activelor-țintă în luna decembrie 2002, ca urmare a acestei scheme, sau la o dată ulterioară. Prin urmare, pretinsa eroare nu are altă incidență practică asupra naturii operațiunii de concentrare notificate sau asupra efectelor acesteia în ceea ce privește concurența pe piața comună. În opinia noastră, această abordare este susținută de Hotărârea Tribunalului pronunțată în cauza Cementbouw Handel & Industrie/Comisia[17]. Astfel cum a indicat Tribunalul, scopul stabilirii caracterului unitar al unei serii de tranzacții este, printre altele, acela de a permite Comisiei să exercite un control eficient al concentrărilor care sunt susceptibile să ridice obstacole semnificative în calea concurenței pe piața comună[18]. Prin urmare, recurenta nu poate invoca în mod util în prezenta procedură faptul că Tribunalul nu a apreciat în mod corect schema de transferuri, în conformitate cu articolul 3 din Regulamentul nr. 4064/89.

22. Cu toate acestea, cu titlu suplimentar, vom analiza argumentele recurentei privind primul motiv de recurs.

23. În opinia noastră, susținerea Lagardère potrivit căreia primul aspect al acestui motiv de recurs este inadmisibil trebuie respinsă. Nu este surprinzător faptul că, în susținerile formulate în fața Tribunalului, recurenta nu a utilizat în argumentele sale termenii care se regăsesc în Hotărârea Cementbouw Handel & Industrie/Comisia[19] și în Comunicarea jurisdicțională consolidată a Comisiei în temeiul Regulamentului (CE) nr. 139/2004 al Consiliului privind controlul concentrărilor economice între întreprinderi[20], întrucât această hotărâre și comunicarea în discuție sunt ulterioare cererii de anulare a deciziei atacate introduse la Tribunal. Cu toate acestea, natura schemei de transferuri referitoare la activele-țintă, în contextul mai larg al operațiunii care a fost notificată Comisiei și necesitatea de a aprecia această schemă în contextul respectiv, au fost aspecte invocate de recurentă în înscrisurile depuse la Tribunal.

14 — În această privință, problema esențială este dacă există o operațiune de concentrare cu o dimensiune comunitară care creează sau consolidează o poziție dominantă care ar ridica obstacole semnificative în calea concurenței pe piața comună. A se vedea articolele 1, 2 și 3 din Regulamentul nr. 4064/89.

15 — A se vedea prin analogie Hotărârea Cementbouw Handel & Industrie/Comisia, citată la nota de subsol 7, punctele 108 și 109. Comisia trebuie să aibă posibilitatea de a exercita un control efectiv al operațiunilor de concentrare.

16 — A se vedea de exemplu punctele 23, 24, 27 etc. din cererea introductivă.

17 — Citată la nota de subsol 7.

18 — A se vedea punctul 108.

19 — Citată la nota de subsol 7.

20 — JO 2008, C 95, p. 1 (denumită în continuare „Comunicarea jurisdicțională a Comisiei”).

24. În ceea ce privește fondul primului aspect al acestui motiv, considerăm că Tribunalul a înțeles atât realitatea economică a concentrării examinate de Comisie în decizia atacată, cât și diversele tranzacții care au stat la baza concentrării respective. Astfel, pe lângă analiza aprofundată a schemei de transferuri înseși, la punctele 119-153 din hotărârea atacată, Tribunalul a expus în mod foarte detaliat, la punctele 10-36 din această hotărâre, etapele tranzacționale care au precedat notificarea concentrării, la 14 aprilie 2003. În plus, în prezentul recurs, recurenta a acceptat explicit prezentarea faptelor respective, astfel cum a fost făcută de Tribunal.

25. În plus, rezultă în mod clar din hotărârea atacată că Tribunalul a examinat schema de transferuri în lumina articolului 3 alineatul (3) din Regulamentul nr. 4064/89 ca răspuns la argumentele specifice formulate de recurentă în cadrul primului motiv de anulare invocat în fața Tribunalului. Recurenta a susținut că achiziționarea de către NBP a activelor-țintă venea în contradicție cu articolul 3 alineatul (5) litera (a) din Regulamentul nr. 4064/89 [21] și că, prin intermediul schemei de transferuri, Lagardère era în măsură să exercite o influență decisivă asupra activelor-țintă, începând cu luna decembrie 2002 și până la cesionarea lor către Wendel, în luna septembrie 2004 [22]. Astfel, Tribunalul, răspunzând direct la argumentele care i-au fost prezentate de recurentă, a examinat în detaliu dacă Lagardère a dobândit controlul asupra activelor-țintă, începând cu luna decembrie 2002, singură sau în comun. Întrucât a constatat că Lagardère nu dobândise controlul asupra activelor-țintă începând cu luna decembrie 2002, în sensul articolului 3 alineatul (3) din Regulamentul nr. 4064/89, Tribunalul nu a examinat în detaliu aplicarea articolului 3 alineatul (5) litera (a) din acest regulament [23]. Rezultă, prin urmare, că examinarea aplicării articolului 3 alineatul (5) litera (a) din Regulamentul nr. 4064/89, potrivit căruia nu are loc dobândirea controlului, a fost considerată de Tribunal inutilă, în lumina constatării de către acesta a lipsei controlului potrivit articolului 3 alineatul (3) din regulamentul menționat. Considerăm că, procedând astfel, Tribunalul nu a privat articolul 3 alineatul (5) litera (a) din acest regulament [24] de efectul său util (*effet utile*) și nici nu a creat o excepție nouă în ceea ce privește dobândirea controlului.

26. În plus, considerăm că Comisia a subliniat în mod corect în înscrisurile sale că aprecierea schemei de transferuri de către Tribunal este conformă atât cu Hotărârea Cementbouw Handel & Industrie/Comisia [25], cât și cu Comunicarea jurisdicțională a Comisiei [26], întrucât schema respectivă poate fi considerată ca un prim pas, insuficient însă în sine [27], dintr-o serie de tranzacții legate între ele care au condus în final la dobândirea de către Lagardère a controlului asupra activelor-țintă și astfel la o concentrare în sensul Regulamentului nr. 4064/89.

27. Prin urmare, considerăm că primul aspect al acestui motiv de recurs trebuie respins ca neîntemeiat.

28. În ceea ce privește al doilea aspect al acestui motiv de recurs, recurenta susține că Tribunalul a aplicat în mod greșit criteriile de apreciere a controlului prevăzute la articolul 3 alineatul (3) din Regulamentul nr. 4064/89 și că a examinat numai elemente contractuale formale, fără să examineze existența unui control *de facto*. Recurenta afirmă că a susținut în fața Tribunalului că posibilitatea

21 — A se vedea punctele 94-102 din hotărârea atacată.

22 — A se vedea punctul 103 din hotărârea atacată.

23 — A se vedea totuși în această privință punctele 138 și 142 din hotărârea atacată, în cuprinsul cărora Tribunalul a constatat că anumite aspecte ale schemei de transferuri îndeplineau în orice caz condițiile prevăzute la articolul 3 alineatul (5) litera (a) din Regulamentul nr. 4064/89.

24 — Observăm de asemenea că articolul 3 alineatul (5) litera (a) din Regulamentul nr. 4064/89 se referă mai curând la achiziționarea de valori mobiliare, decât la achiziționarea de active. Prin urmare, considerăm că prevederile acestei dispoziții nu pot să beneficieze în niciun caz schemei de transferuri referitoare la activele-țintă.

25 — Citată la nota de subsol 7. „[O] concentrare, în sensul articolului 3 alineatul (1) din Regulamentul nr. 4064/89, poate fi realizată chiar în prezența unei pluralități de tranzacții juridice distincte din punct de vedere formal, din moment ce aceste tranzacții sunt interdependente, astfel încât nu ar fi realizate unele fără celelalte și al căror rezultat constă în faptul că se conferă uneia sau mai multor întreprinderi controlul economic, direct sau indirect, asupra activității uneia sau mai multor alte întreprinderi”. A se vedea punctul 109 din hotărâre.

26 — Citată la nota de subsol 20. A se vedea în special partea 1.5. referitoare la tranzacții interdependente. Această comunicare nu este obligatorie pentru Curte și nu se aplică nici *ratione temporis* și, prin urmare, nu este obligatorie nici pentru Comisie.

27 — A se vedea prin analogie Hotărârea Aer Lingus Group/Comisia, citată la nota de subsol 8, punctul 65. În acea cauză, dobândirea unei participații minoritare nu a avut drept consecință obținerea controlului. Efectuarea unor achiziții suplimentare ar fi putut avea însă acest rezultat.

Lagardère de a exercita o influență decisivă asupra activelor-țintă decurgea din trei elemente de fapt, și anume împrumutul acordat NBP pentru întregul preț de achiziție (1,116 miliarde de euro), garantarea plății chiriilor și punerea la dispoziției a unor sume care să acopere necesarul de lichidități al VUP (118 milioane de euro). În plus, recurenta a susținut în fața Tribunalului că influența decisivă a Lagardère și a Segex decurgea din trei mecanisme cumulative: dreptul de veto al Segex, prevăzut în anexa 7 la contract, referitor la orice modificare privind activele-țintă, dependența economică a Investima 10 de Lagardère, având în vedere împrumutul de 1,2 miliarde de euro și transferul către Lagardère a tuturor riscurilor privind activitatea, precum și a controlului asupra spațiilor comerciale.

29. Considerăm că susținerile recurentei potrivit cărora Tribunalul a examinat numai prevederile contractuale și nu a apreciat problema controlului *de facto* exercitat de Lagardère asupra activelor-țintă sunt nefondate. Rezultă în mod clar din hotărârea atacată că Tribunalul, contrar susținerilor recurentei, a examinat toate aspectele invocate de recurentă referitoare la controlul *de facto* și a apreciat probele furnizate de recurentă în această privință. În primul rând, la punctele 133 și 134 din hotărârea atacată, Tribunalul a examinat dacă faptul că Lagardère a finanțat schema de transferuri și și-a asumat riscurile în această privință au avut ca rezultat posibilitatea acesteia de a exercita o influență decisivă asupra activelor-țintă. În al doilea rând, la punctele 136 și 138-142 din hotărârea atacată, Tribunalul a examinat natura dreptului de veto acordat Segex/Ecrinvest 4 potrivit anexei 7 la contractul de cesiune, în legătură cu orice decizie care putea să afecteze activele-țintă [28]. În al treilea rând, problema dacă datoria Segex/Ecrinvest 4 către Lagardère ar fi putut să priveze Segex de puterea efectivă de a exercita drepturile aferente activelor-țintă și dacă aceasta a avut ca rezultat transformarea Segex într-un mandatar al Lagardère a fost examinată la punctul 137 din hotărârea atacată. În al patrulea rând, problema independenței membrilor consiliului însărcinat cu administrarea Investima 10 a fost examinată la punctul 143 din hotărârea atacată [29]. Reiese din hotărârea atacată că Tribunalul a examinat problemele sus-menționate privind controlul *de facto*, precum și un număr semnificativ de prevederi din contractul de cesiune și că a constatat că acele prevederi erau suficiente pentru a exclude posibilitatea controlului *de facto* al Lagardère asupra activelor-țintă [30].

30. În opinia noastră, în lipsa oricărei dovezi privind aprecierea eronată de către Tribunal a probelor privind controlul *de facto* și a prevederilor contractului de cesiune, susținerile recurentei privind controlul *de facto* trebuie respinse ca nefondate.

31. Recurenta susține de asemenea că considerațiile Tribunalului de la punctul 133 din hotărârea atacată sunt circulare. Tribunalul a constatat că finanțarea schemei de transferuri și asumarea riscurilor de către Lagardère nu a conferit acesteia posibilitatea de a exercita o influență decisivă asupra activelor-țintă, întrucât finanțarea și asumarea riscurilor rezultau din schema de transferuri însăși sau erau inerente acesteia. Recurenta formulează aceeași critică și cu privire la tratarea de către Tribunal a argumentului său privind datoria contractată de Segex/Ecrinvest 4 față de Lagardère, care a fost respins la punctul 137 din hotărârea atacată.

28 — Tribunalul a statuat că dreptul de veto respecta prevederile articolului 3 alineatul (5) litera (a) din Regulamentul nr. 4064/89 și că articolul 4 alineatul (2) din contractul de cesiune, referitor la competențele organelor de conducere ale Ecrinvest 4 și ale Investima 10, excludeau orice intervenție din partea Lagardère, cu excepția celei inerente schemei de transferuri înseși.

29 — Tribunalul a afirmat că recurenta nu a furnizat niciun element de fapt care să fi subminat aprecierea sa în ceea ce privește independența Investima 10, astfel cum rezulta din prevederile contractuale.

30 — A se vedea punctele 120-144 din hotărârea atacată.

32. În opinia noastră, susținerea de mai sus trebuie interpretată ca o invocare a lipsei unei motivări adecvate de către Tribunal, acesta fiind un aspect de drept care trebuie examinat de Curte în cadrul recursului [31]. Considerăm că este necesar să se examineze caracterul adecvat al motivării Tribunalului cu privire la problema finanțării și cea a asumării riscurilor, în contextul constatării anterioare a Tribunalului, expusă cu minuțiozitate în hotărârea atacată, potrivit căreia posibilitatea ca Lagardère să exercite o influență decisivă asupra activelor-țintă, pe baza schemei de transferuri, era exclusă conform termenilor expliciți ai contractului de cesiune [32].

33. La punctul 134 din hotărârea atacată, Tribunalul a adăugat că finanțarea schemei de transferuri rezulta din însăși schema respectivă, întrucât NBP nu ar fi fost de acord cu schema decât în cazul în care Lagardère ar fi fost de acord să suporte toate riscurile și să despăgubească NBP pentru orice prejudiciu. În consecință, la punctul 135 din hotărârea atacată, Tribunalul a constatat că finanțarea operațiunii nu era suficientă în sine pentru a demonstra lipsa puterii Segex asupra activelor-țintă. La punctul 136 din hotărârea atacată, Tribunalul a observat de asemenea că Segex/Ecrinvest 4 beneficia de un drept de veto cu privire la toate deciziile care ar fi afectat activele-țintă, care era mai cuprinzător decât cel prevăzut la articolul 3 alineatul (5) litera (a) din Regulamentul nr. 4064/89. Pentru aceleași motive, la punctul 137 din hotărârea atacată, Tribunalul a respins susținerea recurentei potrivit căreia, ca urmare a datoriei semnificative a Segex/Ecrinvest 4 către Lagardère, Segex ar fi lipsită de orice putere reală asupra activelor-țintă și ar acționa, în realitate, ca un agent al Lagardère în privința acelor active. În opinia noastră, motivarea Tribunalului în ceea ce privește problema finanțării și a datoriei contractate este clară, inteligibilă și suficientă în lumina aprecierii efectuate de Tribunal cu privire la prevederile contractului.

34. Prin urmare, considerăm că primul motiv de recurs este inoperant și în orice caz neîntemeiat.

B – *Al doilea motiv: săvârșirea unei erori de drept, întrucât Tribunalul nu a acționat în consecință ca urmare a încălcărilor procedurale săvârșite de Comisie*

1. Argumente

35. Prin intermediul celui de al doilea motiv de recurs, recurenta invocă o eroare de drept în măsura în care Tribunalul nu ar fi luat în considerare consecințele juridice ale încălcărilor procedurale săvârșite de Comisie. Prin faptul că a consimțit eludarea oricărui control asupra acestor încălcări ale Regulamentului nr. 4064/89, constând în special în încălcarea obligației de suspendare, în lipsa notificării de natură să întemeieze competența Comisiei și în frauda prin substituirea aparentă a cumpărătorului, Tribunalul ar fi validat o încălcare a legii asimilabilă unui abuz de putere din partea Comisiei.

36. Potrivit recurentei, Tribunalul a săvârșit o eroare atunci când a constatat că, în cazul în care concentrarea ar fi fost pusă în aplicare începând cu luna decembrie 2002, așadar, înainte să fi fost notificată, singura sancțiune disponibilă era aplicarea unei amenzi în conformitate cu articolul 7 alineatul (1) din Regulamentul nr. 4064/89, iar nu anularea deciziei atacate. Tribunalul a săvârșit o eroare și prin faptul că a constatat că omisiunea de a notifica concentrarea în termenele prevăzute la articolul 4 alineatul (1) din Regulamentul nr. 4064/89 putea fi sancționată numai cu amenda, însă nu afecta legalitatea deciziei atacate. Potrivit recurentei, cu toate că încălcarea de către întreprinderi a articolului 7 alineatul (1) și a articolului 4 alineatul (1) din Regulamentul nr. 4064/89 conduce numai la aplicarea unor amenzi, aceste sancțiuni nu pot fi aplicate prin definiție Comisiei înseși. Comisia ar fi abuzat de puterile sale prin faptul că a permis Lagardère să invoce în mod eronat articolul 3

31 — A se vedea Hotărârea Curții din 11 ianuarie 2007, Technische Glaswerke Ilmenau/Comisia (C-404/04 P, Rep., p. I-1, punctul 90).

32 — Punctele 120-144 din hotărârea atacată.

alineatul (5) litera (a) din Regulamentul nr. 4064/89 și să evite notificarea concentrării începând cu luna decembrie 2002. Omisiunea de a examina tranzacția în termenele prevăzute a conferit Lagardère un avantaj concurențial în raport cu alți potențiali cumpărători, întrucât a permis acesteia să plătească imediat VUP prețul cesiunii.

37. În memoriul în răspuns, recurenta subliniază că acest motiv de recurs nu are în vedere în principal sancțiunile pe care Comisia poate să le aplice unei întreprinderi pentru nerespectarea anumitor obligații, ci sancțiunile care trebuie aplicate pentru încălcări săvârșite de Comisie și, în consecință, soarta unei decizii adoptate cu nerespectarea normelor prevăzute de un regulament comunitar.

38. Comisia consideră că acest motiv de recurs este inoperant și neîntemeiat. Lagardère consideră că acest motiv de recurs este inadmisibil, întrucât recurenta se referă numai la elemente de fapt care au fost analizate de Tribunal, fără să invoce vreo denaturare a faptelor.

2. Apreciere

39. În lumina constatărilor privind primul motiv de recurs, considerăm că aprecierile Tribunalului din cuprinsul punctelor 116-164 din hotărârea atacată, potrivit cărora schema de transferuri nu constituia o concentrare începând cu luna decembrie 2002, întrucât Lagardère nu era în măsură să exercite o influență decisivă nici singură, nici împreună cu NBP, asupra activelor-țintă pe baza acestei scheme, este corectă. Prin urmare, rezultă că obligația de a suspenda concentrarea, în conformitate cu articolul 7 alineatul (1) din Regulamentul nr. 4064/89, nu a fost încălcată de VUP și de Lagardère ca urmare a schemei de transferuri [33]. Astfel, în lipsa unei încălcări a normelor de procedură privind obligația de a suspenda o concentrare, în opinia noastră, susținerea potrivit căreia Tribunalul a săvârșit o eroare de drept atunci când nu a acționat în consecință ca urmare a unei astfel de încălcări trebuie respinsă.

40. Cu privire la problema notificării tardive a concentrării de către Lagardère [34], este cert că concentrarea a fost notificată tardiv, cu încălcarea termenului limită de o săptămână prevăzut la articolul 4 alineatul (1) din Regulamentul nr. 4064/89 [35]. Cu toate acestea, considerăm că respectiva neregularitate procedurală în sine, chiar dacă ar fi fost cauzată de Comisie, astfel cum susține recurenta, nu putea avea un impact asupra aprecierii concentrării [36] în cauză, în special în lipsa unei încălcări a obligației de suspendare a concentrării [37]. Astfel, întrucât soluția din cuprinsul deciziei atacate nu ar fi fost diferită în cazul în care concentrarea ar fi fost notificată în termen, în opinia noastră, anularea deciziei Comisiei numai din acest motiv ar fi cu totul disproporționată [38]. Prin urmare, Tribunalul a constatat în mod corect la punctele 201 și 202 din hotărârea atacată că,

33 — În plus, rezultă în mod clar din prevederile contractului de cesiune că transferul către Lagardère a acțiunilor Ecrinvest 4 putea fi efectuat numai după obținerea autorizării din partea autorităților relevante din domeniul concurenței. A se vedea punctele 24 și 25 din hotărârea atacată.

34 — Obligația de a notifica concentrarea în discuție revenea Lagardère în conformitate cu articolul 4 alineatul (2) din Regulamentul nr. 4064/89.

35 — A se vedea punctul 200 din hotărârea atacată.

36 — Sau asupra problemei dacă aceasta crea sau consolida o poziție dominantă.

37 — Potrivit considerentului (17) al Regulamentului nr. 4064/89, cerințele privind notificarea prealabilă și suspendarea concentrărilor sunt impuse în scopul de a se asigura un control efectiv al întreprinderilor de către Comisie. Astfel, ambele cerințe urmăresc același obiectiv prioritar stabilit de Regulamentul nr. 4064/89. În plus, obligația de suspendare a unei concentrări, prevăzută la articolul 7 alineatul (1) din Regulamentul nr. 4064/89, urmărește să evite necesitatea de a dizolva *a posteriori* concentrări anticoncurențiale, în temeiul articolului 8 alineatul (4) din acest regulament. În plus și astfel cum susține Comisia, considerăm că obligația de a notifica o operațiune de concentrare în termen de o săptămână de la încheierea acordului, prevăzută la articolul 4 alineatul (1) din Regulamentul nr. 4064/89, urmărește de asemenea să asigure ca operațiunile de concentrare care ar putea dăuna concurenței pe piața comună să nu fie puse în aplicare înainte de a fi examinate de Comisie. Astfel, obligațiile de notificare și de suspendare a operațiunilor de concentrare cu o dimensiune comunitară, prevăzute de Regulamentul nr. 4064/89, urmăresc să prevină în timp util anumite modificări structurale din cadrul unor întreprinderi, care ar putea dăuna concurenței pe piața comună.

38 — A se vedea prin analogie Hotărârea din 11 noiembrie 1987, Franța/Comisia (259/85, Rec., p. 4393, punctul 13).

exceptând situația în care o concentrare creează sau consolidează o poziție dominantă care ridică obstacole semnificative în calea concurenței efective, Comisia nu poate să declare acea concentrare incompatibilă cu piața comună, în conformitate cu articolul 8 alineatul (3) din Regulamentul nr. 4064/89, numai pe baza notificării tardive a concentrării.

41. Observăm de asemenea, potrivit punctului 10 și următoarele din hotărârea atacată, că VUP și Lagardère au inițiat negocieri de la sfârșitul lunii septembrie 2002, cu privire la dobândirea de către Lagardère a activelor-țintă. De asemenea, Comisia a avut cunoștință despre achiziționarea activelor-țintă de către NBP la 8 octombrie 2002 sau la o dată ulterioară [39] și a aprobat condițiile principale privind această achiziție, iar la 10 decembrie 2002, Comisia a primit un proiect de notificare a dobândirii de către Lagardère a activelor-țintă [40], notificarea propriu-zisă fiind transmisă abia la 14 aprilie 2003, cu o întârziere de aproximativ patru luni. Astfel, rezultă clar din dosarul Curții că Comisia a avut comunicări informale prealabile notificărilor cu părțile care au notificat concentrarea avută în vedere. În opinia noastră, aceste comunicări, prin care Comisia și părțile care au efectuat notificarea discută despre o concentrare viitoare și în cursul cărora Comisia clarifică opinia sa prealabilă cu privire la unele aspecte juridice sau de altă natură sau furnizează indicii referitoare la posibila poziție a acesteia cu privire la concentrarea respectivă nu constituie un abuz de putere din partea Comisiei [41].

42. Dimpotrivă, astfel de contacte respectă principiul bunei administrări, întrucât promovează „un spirit de cooperare și o mai bună înțelegere între DG Concurență și comunitatea juridică și de afaceri” [42], în beneficiul controlului concentrărilor. Prin urmare, astfel de contacte care precedă notificarea nu au ca obiectiv și nu servesc favorizării unui anumit cumpărător în raport cu alt cumpărător [43].

43. Dat fiind caracterul vădit informal, neobligatoriu și preliminar al unor astfel de contacte care precedă notificarea, dintre Comisie și părțile care formulează notificarea, acestea nu au ca obiectiv să se substituie procedurii notificării, ci, mai curând, urmăresc să consolideze această procedură. În plus, astfel de contacte informale în mod clar nu sunt de natură să scutească părțile care sunt supuse obligației de notificare prevăzute la articolul 4 alineatul (1) din Regulamentul nr. 4064/89 de această obligație, care le revine exclusiv.

44. În consecință, considerăm că al doilea motiv de recurs trebuie respins ca neîntemeiat.

C – *Al treilea motiv de recurs, întemeiat pe eroarea de drept săvârșită de Tribunal prin faptul că nu a acționat în consecință ca urmare a încălcării unor norme esențiale de procedură decurgând din lipsa motivării și din nerespectarea principiilor securității juridice, încrederii legitime și egalității*

1. Argumente

45. Prin intermediul celui de al treilea motiv de recurs, recurenta invocă eroarea de drept pe care ar fi săvârșit-o Tribunalul prin faptul că nu a sancționat prin nulitate anumite încălcări ale normelor esențiale de procedură, care afectează decizia atacată. Acest motiv de recurs se referă în special la lipsa motivării în ceea ce privește calificarea de către Comisie a schemei de transferuri în discuție și în

39 — A se vedea punctul 15 din hotărârea atacată.

40 — A se vedea punctul 35 din hotărârea atacată.

41 — Potrivit unei jurisprudențe constante, un act reprezintă un abuz de putere numai dacă rezultă din indicii obiective, pertinente și concordante că a fost adoptat în scopul exclusiv sau cel puțin determinant de a atinge alte obiective decât cele declarate sau de a eluda o procedură special prevăzută de tratat pentru a răspunde circumstanțelor cauzei. A se vedea în acest sens printre altele Hotărârea din 10 martie 2005, Spania/Consiliul (C-342/03, Rec., p. I-1975, punctul 64 și jurisprudența citată).

42 — DG Concurență – Codul de bune practici cu privire la derularea procedurilor CE de control al concentrărilor.

43 — În afara domeniului de aplicare al angajamentelor impuse în temeiul articolului 8 alineatul (2) din Regulamentul nr. 4064/89, Comisia nu are nicio competență în ceea ce privește aprobarea cumpărătorilor.

ceea ce privește aplicabilitatea articolului 3 alineatul (5) litera (a) din Regulamentul nr. 4064/89 unei părți a operațiunii. Recurenta consideră că Tribunalul a confirmat această poziție (implicită, întrucât nu este motivată) a Comisiei potrivit căreia schema de transferuri nu constituia o concentrare supusă obligației de notificare în conformitate cu Regulamentul nr. 4064/89. Cu toate că această poziție are efecte juridice în special în ceea ce privește cumpărătorii potențiali precum recurenta, la punctul 6 din decizia atacată se face doar o trimitere evazivă la această problemă. Contrar situației din cauza care a determinat pronunțarea Hotărârii Bertelsmann și Sony Corporation of America/Impala [44], lipsa motivării în prezenta procedură era legată de competența Comisiei și astfel privea aspecte care nu erau irelevante sau secundare prin natura lor. Comisia ar fi trebuit să stabilească data la care operațiunea trebuia să fi fost notificată pentru a se asigura respectarea obligațiilor de notificare și de suspendare a operațiunii și, în cazul în care era necesar, trebuia să impună sancțiuni pentru încălcarea acestor obligații.

46. Constatarea Tribunalului din cuprinsul punctelor 231-233 din hotărârea atacată, potrivit căreia Comisia nu avea competențe în ceea ce privește schema de transferuri, întrucât aceasta nu ar fi fost notificată, pentru că nu constituia o concentrare, este circulară și nu poate să justifice lipsa totală a motivării cu privire la cauza pentru care această operațiune nu constituia o concentrare sau nu făcea parte din concentrarea notificată. Prin faptul că a validat omisiunea Comisiei de a motiva aplicarea unei excepții în temeiul Regulamentului nr. 4064/89, la punctul 233 din hotărârea atacată, Tribunalul a permis o încălcare a principiilor egalității și securității juridice. Posibilitatea acordată Lagardère de a invoca excepția menționată a plasat această întreprindere pe o poziție mai favorabilă în ceea ce privește vânzarea VUP și astfel a încălcat principiul egalității. În plus, poziția Comisiei era în contradicție cu propria practică și cu propriile orientări, de la care Comisia nu se putea îndepărta, în lipsa unei justificări, decât cu riscul de a încălca principiile certitudinii juridice și protecției încrederii legitime.

47. Comisia consideră că acest motiv de recurs este inoperant. Comisia și Lagardère consideră că acest motiv de recurs este neîntemeiat.

2. Apreciere

48. Rezultă dintr-o jurisprudență constantă că Comisia nu își încalcă obligația de motivare dacă, atunci când își exercită puterea de control al concentrărilor, nu include în decizia sa o motivare precisă cu privire la evaluarea unui anumit număr de aspecte ale concentrării care îi par în mod evident a nu avea legătură cu cauza, lipsite de semnificație sau în mod clar secundare pentru evaluarea concentrării. O astfel de cerință ar fi în mod dificil compatibilă cu imperativul celerității și cu termenele scurte de procedură care sunt obligatorii pentru Comisie atunci când își exercită puterea de control al concentrărilor și care fac parte din împrejurările speciale ale unei proceduri de control al acestor operațiuni [45].

49. De aici rezultă că, atunci când Comisia declară o concentrare compatibilă cu piața comună în temeiul articolului 8 alineatul (2) din Regulamentul nr. 4064/89, cerința motivării este îndeplinită dacă această decizie prezintă în mod clar motivele pentru care Comisia consideră că, în speță, concentrarea, dacă este cazul după modificările aduse de întreprinderile respective, nu creează sau nu consolidează o poziție dominantă, care are drept consecință faptul că ar ridica obstacole semnificative în calea concurenței efective pe piața comună sau pe o parte semnificativă a acesteia [46].

44 — Hotărârea din 10 iulie 2008, Bertelsmann și Sony Corporation of America/Impala (C-413/06 P, Rep., p. I-4951, punctul 167).

45 — Hotărârea Bertelsmann și Sony Corporation of America/Impala, citată la nota de subsol 44, punctul 167.

46 — Hotărârea Bertelsmann și Sony Corporation of America/Impala, citată la nota de subsol 44, punctul 168.

50. În această privință, chiar dacă este adevărat că, în motivarea deciziilor adoptate în temeiul Regulamentului nr. 4064/89, Comisia nu este obligată să se pronunțe cu privire la toate elementele și argumentele care i-au fost prezentate, inclusiv acelea în mod clar secundare pentru evaluarea care trebuie efectuată, nu este mai puțin adevărat că aceasta trebuie să prezinte faptele și considerațiile juridice care au o importanță esențială în economia deciziei. În plus, motivarea trebuie să fie logică, fără a prezenta contradicții interne [47].

51. În lumina acestor principii trebuie să se examineze criticile formulate de recurentă în cadrul celui de al treilea motiv de recurs.

52. În hotărârea atacată, Tribunalul a considerat, la punctele 231-233, că, întrucât schema de transferuri, în sine, nu constituia o concentrare, nu exista o obligație de a notifica această schemă în temeiul articolului 4 alineatul (1) din Regulamentul nr. 4064/89 [48]. Prin urmare, întrucât schema de transferuri nu constituia concentrarea examinată în decizia atacată, Tribunalul a considerat că Comisia nu avea obligația să motiveze, în decizia contestată, calificarea dată de aceasta schemei respective, în conformitate cu articolul 3 alineatul (5) litera (a) din Regulamentul nr. 4064/89 [49].

53. Din cele ce precedă rezultă în mod clar că Tribunalul a considerat că întrucât schema de transferuri nu constituia, în sine, o concentrare, calificarea acesteia era o problemă de importanță secundară în contextul concentrării notificate și astfel Comisia nu era obligată să se pronunțe în decizia atacată cu privire la calificarea acestei scheme, în conformitate cu articolul 3 alineatul (5) litera (a) din Regulamentul nr. 4064/89. Considerăm că această abordare este corectă. De asemenea, contrar celor susținute de recurentă, considerăm că motivarea respectivă nu este circulară. Dimpotrivă, motivarea menționată respectă atât textul, cât și spiritul Regulamentului nr. 4064/89, întrucât, în conformitate cu Regulamentul nr. 4064/89, Comisia este competentă să examineze numai tranzacții care trebuie să îi fie notificate și care sunt considerate, astfel, concentrări având o dimensiune comunitară.

54. În plus, întrucât problema dacă schema de transferuri intră sub incidența articolului 3 alineatul (5) litera (a) din Regulamentul nr. 4064/89 nu constituie în prezenta cauză un aspect care ar putea afecta aprecierea naturii operațiunii de concentrare notificate și aprecierea impactului acesteia asupra concurenței în sensul acestui regulament [50], și astfel, în special, nu are relevanță în privința problemei dacă operațiunea de concentrare notificată crea sau consolida o poziție dominantă care putea să aibă un impact semnificativ asupra concurenței pe piața comună, considerăm că Tribunalul nu a săvârșit o eroare de drept atunci când a considerat că în cuprinsul deciziei atacate Comisia a motivat în mod corespunzător acest aspect.

55. În ceea ce privește susținerea recurentei potrivit căreia hotărârea atacată are la bază o motivare contradictorie, întrucât la punctul 142 din aceasta Tribunalul își întemeiază argumentele pe prevederile articolului 3 alineatul (5) litera (a) din Regulamentul nr. 4046/89, cu toate că, în același timp, respinge aplicarea acestei dispoziții, considerăm că o afirmație a Tribunalului potrivit căreia o tranzacție ar îndeplini anumite condiții prevăzute la articolul 3 alineatul (5) litera (a) din Regulamentul nr. 4064/89 nu împiedică o constatare potrivit căreia controlul asupra activelor-țintă nu a fost dobândit în sensul articolului 3 alineatul (3) din acest regulament. În opinia noastră, motivarea Tribunalului nu este contradictorie, întrucât îndeplinirea unora dintre condițiile prevăzute la articolul 3 alineatul (5) litera (a) din Regulamentul nr. 4064/89 este perfect compatibilă cu constatarea potrivit căreia controlul nu a fost dobândit în sensul articolului 3 alineatul (3) din acest regulament și poate chiar să susțină o astfel de constatare.

47 — Hotărârea Bertelsmann și Sony Corporation of America/Impala, citată la nota de subsol 44, punctul 169.

48 — După cum am arătat în răspunsul nostru la primul motiv de recurs, considerăm că Tribunalul a constatat în mod corect că schema de transferuri nu constituia, în sine, o concentrare și că, prin urmare, nu era supusă notificării prevăzute de Regulamentul nr. 4064/89.

49 — La punctele 5-8 din decizia atacată, Comisia a descris operațiunea de concentrare notificată ca fiind achiziționarea de către Lagardère a controlului exclusiv, în sensul articolului 3 alineatul (3) litera (b) din Regulamentul nr. 4064/89, asupra activelor VUP aferente activității editoriale a acesteia în Europa și în America Latină (cu excepția Braziliei).

50 — A se vedea punctul 21 de mai sus.

56. În lumina celor de mai sus, considerăm că susținerile recurentei privind încălcarea principiilor egalității de tratament, certitudinii juridice și încrederii legitime trebuie respinse, întrucât depind în mod clar de constatarea lipsei unei motivări adecvate.

57. În consecință, considerăm că al treilea motiv de recurs trebuie respins ca neîntemeiat.

D – *Al patrulea motiv, întemeiat pe o eroare în aprecierea consolidării unei poziții dominante și a caracterului adecvat al angajamentelor*

1. Argumente

58. Prin intermediul celui de al patrulea și ultimul motiv, care este împărțit în două aspecte, recurenta susține că Tribunalul a săvârșit o eroare de drept, precum și erori vădite de apreciere, în primul rând, întrucât a făcut abstracție de criteriile legale relevante pentru aprecierea creării sau consolidării unei poziții dominante și, în al doilea rând, în ceea ce privește problema dacă angajamentele erau adecvate în lumina criteriilor privind restabilirea și dezvoltarea concurenței efective, precum și constatările Comisiei referitoare la efectele privind portofoliul și efectele de conglomerat.

59. În primul rând, recurenta susține că este incontestabil că problema dacă o întreprindere deține o poziție dominantă depinde de gradul de presiune concurențială exercitat asupra acesteia [51]. Astfel, Tribunalul a săvârșit o eroare prin faptul că a constatat, la punctul 286 din hotărârea atacată, că argumentul recurentei referitor la divizarea Éditis era inoperant, întrucât nu privea problema creării sau consolidării unei poziții dominante. Eroarea este cu atât mai evidentă cu cât Comisia a considerat în decizia atacată că echilibrul concurențial pe diversele piețe relevante se baza pe un duopol nedominant. În astfel de împrejurări, rivalitatea dintre cei doi concurenți constituie motorul concurenței. Prin urmare, Tribunalul nu a putut exclude, din principiu, faptul că slăbirea unuia dintre cei doi concurenți, prin divizarea sa, ar fi putut conduce de asemenea la crearea unei poziții dominante. În plus, prin faptul că, la punctele 293 și 294 din hotărârea atacată, Tribunalul a afirmat că identitatea cumpărătorului influența în mod semnificativ eficiența cesionării activelor consimțită de Lagardère, acesta a recunoscut că măsura corectivă propusă de Lagardère nu a eliminat *ab initio* orice îndoială cu privire la eficiența sa, potrivit cerinței cuprinse în Comunicarea privind măsurile corective admisibile în temeiul Regulamentului (CEE) nr. 4064/89 al Consiliului și în temeiul Regulamentului (CE) nr. 447/98 al Comisiei [52].

60. În al doilea rând, recurenta susține că, în conformitate cu considerentul (13) al Regulamentului nr. 4064/89, gradul de concurență efectivă de pe piața comună ar trebui nu numai să fie menținut, ci, având în vedere utilizarea termenului „dezvoltare” în acest considerent, ar trebui să fie sporit în urma operațiunii de concentrare. Tribunalul a săvârșit o eroare la punctul 342 din hotărârea atacată, atunci când a constatat că era suficient ca nivelul concurenței să fie „menținut sau dezvoltat”.

61. De asemenea, Tribunalul a săvârșit o eroare vădită de apreciere întrucât, contrar afirmațiilor sale de la punctele 342 și 343 din hotărârea atacată, nu există nicio garanție privind faptul că un operator care are stimulentele economice [53] pentru a dezvolta sau pentru a menține concurența efectivă este un concurent potențial sau existent. În opinia recurentei, contrastul dintre hotărârea atacată și Hotărârea Petrolessence și SG2R/Comisia [54] este vădit, întrucât, în această din urmă cauză, Comisia a refuzat să autorizeze tranzacția unui potențial cumpărător de active, având în vedere că acesta nu își desfășura activitatea în sectorul în discuție. În prezenta cauză, nu numai că textul angajamentelor cuprinse în

51 — A se vedea în special Hotărârea din 14 februarie 1978, United Brands și United Brands Continentaal/Comisia (27/76, Rec., p. 207, punctul 65), și Hotărârea din 13 februarie 1979, Hoffmann-La Roche/Comisia (85/76, Rec., p. 461, punctul 38).

52 — JO 2001, C 68, p. 3, Ediție specială, 08/vol. 4, p. 3 (denumită în continuare „Comunicarea privind măsurile corective”), punctul 7.

53 — Denumit uneori și „cumpărător financiar”.

54 — Hotărârea din 3 aprilie 2003, Petrolessence și SG2R/Comisia (T-342/00, Rec., p. II-1161).

decizia atacată nu impun ca cumpărătorul activelor-țintă să fie un concurent existent sau potențial, ci, în plus, Tribunalul a adoptat o interpretare minimalistă a capacității cumpărătorului de a menține concurența, acceptând la punctul 345 din hotărârea atacată că acesta putea să fie un operator fără nicio experiență pe piața relevantă.

62. În conformitate cu Hotărârea Petrolessence și SG2R/Comisia [55], aprecierea capacității unui cumpărător de a garanta o concurență efectivă și durabilă ar impune respingerea candidaților care nu au experiență pe piețele relevante. În plus, contrar afirmațiilor de la punctul 345 din hotărârea atacată, nicio prevedere din cuprinsul angajamentelor nu impune cumpărătorului să păstreze administratorii în funcție ai activelor-țintă. Un cumpărător care își desfășoară activitatea în sectorul în cauză prezintă un interes mult mai mare decât un cumpărător financiar, întrucât, prin definiție, primul cumpărător dispune de o echipă experimentată capabilă să mențină și să dezvolte capacitatea concurențială a activității cesionate. Recurenta consideră de asemenea că, la punctul 347 din hotărârea atacată, Tribunalul a respins în mod eronat susținerile sale referitoare la un cumpărător inițial. În opinia recurentei, divizarea Éditis a avut ca rezultat, pentru centrul de distribuție al acesteia, o pierdere corespunzătoare volumului activității celor patru case de editură păstrate de Lagardère. Astfel, identitatea cumpărătorului a fost esențială în privința eficienței angajamentelor, în scopul de a se asigura că acesta putea genera un volum echivalent de activitate pentru centrul de distribuție. Prin urmare, recurenta consideră că angajamentele sunt ineficiente în lipsa unui cumpărător inițial și că, prin acceptarea unui cumpărător financiar, Éditis a fost slăbită din punct de vedere structural.

63. Recurenta susține că Tribunalul a considerat în hotărârea atacată că efectele legate de portofoliu și efectele de conglomerat au fost analizate în mod corect în decizia atacată, însă Tribunalul nu a verificat dacă angajamentele asumate de Lagardère erau suficiente din punct de vedere juridic. Astfel, Tribunalul a validat o abordare fragmentată prin care s-au apreciat numai suprapunerile de pe fiecare piață în parte, fără să ia în considerare în mod global efectele operațiunii asupra tuturor pieților relevante, astfel cum a făcut Curtea în Hotărârea Bertelsmann și Sony Corporation of America/Impala [56].

64. Comisia și Lagardère consideră că acest motiv de recurs este neîntemeiat.

2. Apreciere

65. Acest motiv de recurs se referă la examinarea de către Tribunal a angajamentelor acceptate de Comisie prin decizia atacată.

66. În ceea ce privește prima parte a acestui motiv de recurs [57], în opinia noastră, Tribunalul a afirmat în mod corect la punctul 284 din hotărârea atacată că o operațiune de concentrare poate fi declarată incompatibilă cu piața comună în conformitate cu articolul 8 alineatul (3) din Regulamentul nr. 4064/89 numai dacă aceasta creează sau consolidează o poziție dominantă care are ca rezultat ridicarea unor obstacole semnificative în calea concurenței pe piața comună [58]. Angajamentele propuse Comisiei de către întreprinderile în cauză în conformitate cu articolul 8 alineatul (2) din Regulamentul nr. 4064/89 pot constitui, în cazul în care sunt acceptate de Comisie, fundamentul unei decizii întemeiate pe acest articol [59]. Considerăm că atunci când Comisiei i se propun angajamente, aprecierea globală a problemei dacă operațiunea de concentrare creează sau consolidează o poziție dominantă nu

55 — Citată la nota de subsol 54.

56 — Citată la nota de subsol 44, punctul 125.

57 — Recurenta a susținut în fața Tribunalului că Comisia nu a analizat consecințele divizării VUP în două entități inegale, dat fiind că achiziționarea activelor-țintă era supusă unei obligații de a cesiona 60 % din aceste active. A se vedea punctul 276 din hotărârea atacată.

58 — A se vedea de asemenea articolul 2 alineatul (3) din Regulamentul nr. 4064/89.

59 — A se vedea articolul 18 alineatul (2) din Regulamentul (CE) nr. 447/98 al Comisiei din 1 martie 1998 privind notificările, termenele și audierile prevăzute în Regulamentul (CEE) nr. 4064/89 al Consiliului privind controlul concentrărilor între întreprinderi (JO L 61, p. 1).

poate fi separată de analiza angajamentelor [60]. Astfel, în cazul în care Comisia acceptă angajamente, acestea fac parte integrantă din operațiunea de concentrare și, prin urmare, din aprecierea globală și finală efectuată de Comisie cu privire la această operațiune. În plus, problema poziției dominante și, în consecință, angajamentele propuse trebuie să fie apreciate în toate cazurile în raport cu piețe relevante definite. În opinia noastră, dacă s-ar considera altfel, aprecierea operațiunilor de concentrare ar fi lipsită de rigoarea necesară. Astfel, cu toate că problema dacă o întreprindere deține o poziție dominantă, fie în sensul articolului 102 TFUE, fie în sensul Regulamentului nr. 4064/89, depinde fără îndoială de gradul de presiune concurențială exercitat asupra acestei întreprinderi, aprecierea respectivă trebuia să se efectueze în toate cazurile în cadrul unor piețe relevante definite.

67. Prin urmare, considerăm că Tribunalul a statuat în mod corect că Comisia nu poate să declare o operațiune de concentrare incompatibilă numai pe baza faptului că aceasta a modificat poziția inițială a părților în cauză pe piețele relevante [61]. În plus, rezultă în mod clar din lectura atentă atât a punctului 285, cât și a punctului 286 din hotărârea atacată că, contrar susținerilor recurentei, Tribunalul nu a considerat că cesionarea activelor-țintă reprezentând 60 % din cifra de afaceri globală a VUP și păstrarea activelor rămase de către Lagardère ar fi fost irelevantă în aprecierea împrejurării dacă s-a creat sau s-a consolidat o poziție dominantă care a avut drept rezultat ridicarea unor obstacole semnificative în calea concurenței pe piața comună. Tribunalul s-a limitat să arate că divizarea Éditis nu constituia un criteriu suficient care să permită în sine constatarea efectului anticoncurențial necesar. De asemenea, Tribunalul a adăugat în mod corect, la punctul 288 din hotărârea atacată, că cifrele de afaceri globale ale celor două entități nu pot furniza indicii relevante, întrucât aprecierea trebuie să se efectueze în raport cu piețe definite. Prin urmare, contrar susținerilor recurentei, Tribunalul nu a exclus din principiu aspectul că slăbirea unuia dintre cei doi concurenți, prin divizarea acestuia, nu putea să conducă la crearea unei poziții dominante. De asemenea, adăugăm, după cum a arătat Lagardère în înscrisurile sale, că, la punctul 290 din hotărârea atacată, Tribunalul a statuat că nu fusese demonstrat faptul că Éditis a fost divizată, întrucât angajamentele impuneau cesionarea aproape în totalitate a activelor-țintă.

68. În ceea ce privește critica recurentei privind afirmațiile Tribunalului din cuprinsul punctelor 293 și 294 din hotărârea atacată, în opinia noastră, utilizarea termenilor „în orice caz” [62] la începutul punctului 293 din hotărârea atacată coroborată cu conținutul propriu-zis al punctelor 293 și 294, în care Tribunalul afirmă că în procedura aflată pe rolul său nu au fost prezentate probele necesare pentru a aprecia *in concreto* efectele divizării Éditis asupra concurenței, arată că afirmațiile respective au fost incluse numai în vederea exhaustivității.

69. Astfel, Tribunalul a afirmat că recurenta nu putea să conteste faptul că Comisia nu a apreciat consecințele divizării Éditis asupra capacității acesteia de a exercita o presiune concurențială similară cu cea care exista înainte de operațiunea de concentrare, întrucât aceasta depindea de capacitatea cumpărătorului activelor cesionate de a menține sau de a dezvolta o concurență efectivă, conform cerințelor cuprinse în angajamente. Tribunalul a afirmat că nu a apreciat acest aspect, întrucât în cadrul procedurii desfășurate în fața sa, nu i-au fost furnizate informațiile care se impuneau în vederea aprecierii resurselor necesare pentru a concura efectiv cu Lagardère. Observăm că, în cadrul prezentei proceduri, recurenta nu a contestat afirmația Tribunalului potrivit căreia nu i-au fost furnizate probe suficiente.

60 — A se vedea punctul 6 din Comunicarea Comisiei privind măsurile corective (citată la nota de subsol 52): „Comisia are responsabilitatea de a demonstra că o concentrare creează sau consolidează structuri de piață care sunt de natură să denatureze în mod semnificativ concurența efectivă de pe piața comună. Părțile au responsabilitatea de a demonstra că măsurile corective propuse, odată puse în aplicare, elimină crearea sau consolidarea unei astfel de poziții dominante identificate de Comisie. În acest scop, părțile sunt obligate să demonstreze cu claritate, spre satisfacția Comisiei în conformitate cu obligațiile sale din Regulamentul privind concentrările economice, că măsura corectivă respectivă restabilește în mod durabil condițiile de concurență efectivă de pe piața comună.”

61 — A se vedea punctul 285 din hotărârea atacată.

62 — „En tout état de cause”, în franceză.

70. Potrivit unei jurisprudențe constante, obiecțiile invocate împotriva motivelor neesențiale ale unei hotărâri a Tribunalului trebuie respinse de la bun început, întrucât nu pot determina anularea acestei decizii [63].

71. În vederea exhaustivității, adăugăm că afirmația Tribunalului, de la punctul 294 din hotărârea atacată, potrivit căreia identitatea cumpărătorului ar influența în mod semnificativ caracterul efectiv al vânzării activelor care urmau să fie cesionate, nu constituie o recunoaștere din partea instanței menționate a împrejurării că măsura corectivă propusă de Lagardère nu a eliminat *ab initio* orice îndoială cu privire la eficiența acesteia, potrivit cerinței prevăzute la punctul 7 din Comunicarea Comisiei privind măsurile corective [64]. Cu toate că punctul 7 din comunicarea menționată impune părților participante la o operațiune de concentrare să înlăture de la început orice incertitudini cu privire la orice factori care ar putea conduce la respingerea de către Comisie a măsurii corective propuse, în opinia noastră, angajamentele nu trebuie să fie îndeplinite în mod obligatoriu înainte de adoptarea unei decizii de autorizare. Astfel, rezultă cu claritate din cuprinsul punctului 5 al acestei comunicări că, deși astfel de angajamente „pot fi propuse și puse în aplicare înaintea deciziei de autorizare", „este mai uzual ca părțile să transmită angajamente menite a asigura compatibilizarea concentrării cu piața comună într-o perioadă determinată, ulterioară autorizării".

72. Potrivit punctului 19 din aceeași comunicare, care se referă la cesiuni, condiția pentru emiterea de către Comisie a unei decizii de autorizare este ca o activitate viabilă să fie cesionată unui cumpărător adecvat, într-un termen determinat. Astfel, în cazul cesiunilor, caracterul adecvat și, prin urmare, identitatea cumpărătorului este întotdeauna relevantă. În opinia noastră, este suficient totuși în astfel de cazuri de cesiune ca decizia de autorizare a operațiunii de concentrare să fie adoptată sub rezerva respectării unor angajamente care să specifice, printre altele, criteriile potrivite pentru selectarea într-un termen rezonabil a unui cumpărător adecvat al activelor în cauză. Cu toate acestea, Comisia impune existența unui cumpărător inițial [65] atunci când numai o parte [66] a afacerii urmează să fie cesionată [67]. Având în vedere că, în speță, Tribunalul a constatat, la punctul 290 din hotărârea atacată, că Lagardère a acceptat să cesioneze aproape toate activele-țintă și deci 80 % din activele aferente secției de limbă franceză, rezultă că aceste active ar constitui, în sine, o afacere viabilă [68]. Prin urmare, considerăm că cerința unui cumpărător inițial pentru aceste active ar fi disproporționată.

73. Prin urmare, în opinia noastră, primul aspect al celui de al patrulea motiv de recurs trebuie respins ca neîntemeiat.

74. În ceea ce privește susținerea potrivit căreia Tribunalul nu a luat în considerare necesitatea de a menține și de a dezvolta o concurență efectivă, dorim să reiterăm că este suficient în scopul articolului 8 alineatul (2) din Regulamentul nr. 4064/89 ca respectiva concentrare notificată, astfel cum este modificată prin angajamentele propuse de întreprinderile în cauză, să nu creeze sau să nu consolideze o poziție dominantă. Comisia și Lagardère au arătat în mod corect în înscrisurile lor că angajamentele propuse Comisiei de întreprinderi în temeiul articolului 8 alineatul (2) din Regulamentul nr. 4064/89 nu trebuie astfel să îmbunătățească situația concurențială inițială anterioară concentrării. În

63 — A se vedea Hotărârea din 24 octombrie 2002, Aéroports de Paris/Comisia (C-82/01 P, Rec., p. I-9297, punctul 41), și Hotărârea din 2 aprilie 2009, Bouygues și Bouygues Télécom/Comisia (C-431/07 P, Rep., p. I-2665, punctul 148 și jurisprudența citată).

64 — Citată la nota de subsol 52.

65 — Prin urmare, un cumpărător care, printre altele, a fost aprobat de Comisie înainte de punerea în aplicare a operațiunii notificate.

66 — Cesiunea unei astfel de părți ar putea fi viabilă, din perspectiva concurenței, doar ținând seama de identitatea unui anumit cumpărător identificat, spre deosebire de un cumpărător definit în mod abstract.

67 — A se vedea punctul 20 din Comunicarea privind măsurile corective (citată la nota de subsol 52): „Există cazuri în care viabilitatea pachetului de cesionare depinde în mare măsură, *în funcție de activele care îl compun*, de identitatea cumpărătorului. În astfel de cazuri, Comisia nu autorizează concentrarea economică decât dacă părțile se angajează să nu realizeze operațiunea notificată înainte de semnarea unui acord pentru cesionarea activității cu un cumpărător (numit «cumpărător inițial») aprobat de Comisie" (sublinierea noastră).

68 — A se vedea de asemenea punctul 291 din hotărârea atacată.

opinia noastră, o constatare contrară ar încălca principiul proporționalității[69]. În plus, astfel cum a arătat Comisia în mod corect în înscrisurile sale, procedura de control al concentrărilor și în special aprecierea angajamentelor propuse de întreprinderi nu pot fi folosite de Comisie ca un mijloc sau ca o ocazie de „a influența piețele sau de a planifica economia".

75. Subliniem de asemenea că „necesitatea de a menține și de a dezvolta o concurență efectivă" nu este menționată numai în considerentul (13) al Regulamentului nr. 4064/89, astfel cum arată recurenta, ci și la articolul 2 alineatul (1) litera (a) din acest regulament. În opinia noastră, utilizarea acestor termeni la articolul 2 alineatul (1) litera (a) din Regulamentul nr. 4064/89 subliniază necesitatea ca Comisia să analizeze piețele în mod dinamic și în perspectivă. Acest lucru rezultă în mod evident în special din referirea în cuprinsul aceleiași dispoziții la concurența potențială. Cu toate acestea, dispozițiile menționate nu pot fi invocate în afara contextului și într-o manieră care ar distorsiona în mod evident atât spiritul lor, cât și textul clar al altor dispoziții ale Regulamentului nr. 4064/89, precum articolul 8 alineatele (2) și (3).

76. Recurenta susține că Tribunalul a săvârșit o eroare vădită în aprecierea pe care a efectuat-o cu privire la capacitatea unui cumpărător financiar de a constitui un concurent existent sau potențial[70]. Astfel, recurenta consideră că, în lumina Hotărârii Petrolessence și SG2R/Comisia[71], candidații care nu au experiență pe piața relevantă ar trebui respinși.

77. Considerăm că Tribunalul nu a săvârșit o eroare atunci când a constatat că un cumpărător financiar ar putea să constituie un potențial concurent în cazul în care ar avea o capacitate reală de a menține sau de a păstra o concurență efectivă pe piață, chiar și în situația în care nu ar avea experiență pe piața respectivă. Tribunalul a adăugat în mod corect că un cumpărător financiar ar putea să se bazeze pe experiența sa de pe alte piețe[72] sau, în orice caz, dacă dorește, ar putea chiar să păstreze conducerea existentă și, prin urmare, experimentată a unei entități cesionate[73].

78. În opinia noastră, fiecare concentrare și viabilitatea unor eventuale angajamente care o însoțesc trebuie să fie apreciate pe fond și individual. Faptul că un anumit cumpărător al unor anume active cesionate nu a fost acceptabil în cauza Petrolessence și SG2R/Comisia nu poate prejudeca rezultatul prezentei concentrări. În plus, nu putem decât să subliniem diferența factuală enormă dintre prezenta cauză și cauza Petrolessence și SG2R/Comisia și în special faptul că cumpărătorul din această din urmă cauză a dorit să dobândească un procent foarte mic din activele care urmau să fie cesionate.

79. În ceea ce privește susținerile recurentei referitoare la constatarea de către Tribunal, la punctul 347 din hotărârea atacată, privind un cumpărător inițial, facem trimitere la argumentul nostru de la punctul 72 de mai sus privind aplicarea, printre altele, a punctelor 19 și 20 din Comunicarea Comisiei privind măsurile corective[74]. În plus, considerăm că susținerea recurentei privind slăbirea structurii Éditis, pe care Tribunalul a considerat-o, la punctul 290 din hotărârea atacată, ca nefondată, constituie o critică referitoare la aprecierile factuale efectuate de Tribunal și, în lipsa oricărei susțineri privind denaturarea faptelor, trebuie respinsă ca inadmisibilă.

69 — În opinia noastră, în Hotărârea Cementbouw Handel & Industrie/Comisia (citată la nota de subsol 7), Tribunalul a constatat în mod corect că, „pentru a putea fi acceptate de Comisie în vederea adoptării unei decizii în temeiul articolului 8 alineatul (2) din Regulamentul nr. 4064/89, angajamentele părților trebuie nu numai să fie proporționale cu problema de concurență identificată de Comisie în decizia sa, ci să o elimine în întregime" (a se vedea punctul 307).

70 — A se vedea punctul 49 din Comunicarea privind măsurile corective (citată la nota de subsol 52).

71 — A se vedea punctul 65 (citată la nota de subsol 54).

72 — A se vedea punctul 344 din hotărârea atacată.

73 — A se vedea punctul 345 din hotărârea atacată.

74 — Citată la nota de subsol 52.

80. În ceea ce privește problema efectelor de portofoliu și a efectelor de conglomerat, considerăm de asemenea că recurenta atacă în realitate aprecierea factuală a Tribunalului în această privință și că, prin urmare, în lipsa oricărei susțineri privind distorsionarea faptelor, argumentul recurentei trebuie respins. În orice caz, considerăm că Tribunalul nu a adoptat o abordare fragmentată a acestui aspect, bazată numai pe suprapunerile piețelor [75]. La punctul 314 din hotărârea atacată, Tribunalul a constatat că Comisia nu a săvârșit o eroare vădită de apreciere atunci când a considerat că efectele de conglomerat ale concentrării identificate nu se vor manifesta, având în vedere numărul limitat al activelor păstrate și care ar fi fost adăugate resurselor agregate ale Lagardère. La punctul 315 din hotărârea atacată, Tribunalul a apreciat constatările Comisiei de la punctul 996 și următoarele din decizia atacată privind efectele verticale și de conglomerat ale operațiunii de concentrare și a confirmat constatarea generală a Comisiei de la punctul 996, potrivit căreia cesionarea a 60 %-70 % din cifra de afaceri a VUP pe piețele de limbă franceză ar elimina, printre altele, aproape toate efectele verticale și de conglomerat care decurgeau din ponderea totală deținută de entitatea rezultată în urma operațiunii de concentrare în cadrul comerțului cu cărți în limba franceză. La punctul 316 din hotărârea atacată, Tribunalul a constatat că eliminarea aproape în totalitate a suprapunerilor orizontale ale activităților desfășurate de Lagardère și de Éditis pe piețele de limbă franceză afectate ar fi avut de asemenea rezultatul corelativ de a elimina efectele de amploare și acumularea de mărci de către entitatea care rezulta din concentrarea autorizată.

81. În consecință, în opinia noastră, al doilea aspect al celui de al patrulea motiv de recurs trebuie respins ca neîntemeiat.

IV – Cheltuieli de judecată

82. Potrivit articolului 69 alineatul (2) din Regulamentul de procedură, aplicabil procedurii de recurs în temeiul articolului 118 din același regulament, partea care cade în pretenții este obligată, la cerere, la plata cheltuielilor de judecată. Întrucât Comisia și Lagardère au solicitat obligarea recurentei la plata cheltuielilor de judecată, iar recurenta a căzut în pretenții, se impune obligarea acesteia la plata cheltuielilor de judecată.

V – Concluzie

83. Având în vedere cele ce precedă, propunem Curții să hotărască următoarele:

(1) Respinge recursul.

(2) Obligă Éditions Odile Jacob SAS la suportarea propriilor cheltuieli de judecată, precum și a celor efectuate de Comisie și de Lagardère SCA.

75 — A se vedea, printre altele, punctul 310 din hotărârea atacată, privind suprapunerile piețelor.